

Lwów dnia 26. czerwca 1901.

Aleg. 107

Wniosek.

Stojąc niewzruszenie na zasadzie, że prawdziwe pojęcie sprawiedliwości i wolności wymaga zaprowadzenia powszechnego, bezpośredniego, tajnego prawa głosowania przy wszystkich wyborach;

zważywszy jednak, że reforma ustawodawstwa wyborczego aczkolwiek coraz bardziej nagląca, w danych warunkach w rozmiarach przez lud żądanych, nie da się zaprowadzić;

zważywszy dalej, że pierwszym krokiem na tej drodze, musi być usunięcie braków i niedokładności w obecnej ordynacyi wyborczej sejmowej i statutu krajowego;

zważywszy, że reforma w tym kierunku jest minimum tego, co postępek i sprawiedliwość nakazuje;

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Załączony projekt zmiany statutu krajowego i ordynacyi wyborczej sejmowej z dnia 20. września 1866 dz. u. kr. Nr. 26.

Wnioskodawca:

Ks. Stojalowski.

Kramarczyk, Styła, Warzecha, Krempa, Data, Potoczek, Wójcik, Średniawski, Milan, Ostapczuk, Zardecki, Hamorak, Sawczak, Niebytowiec, Bernadzikowski, Bajko, Winniczuk, Zajęczkowski, Barwiński,

Artykuł I.

§. 3. b, a, i c, III. Statutu krajowego l. B. I. »O reprezentacyi krajowej w ogólności« znosi się w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać, jak następuje :

c) III. z posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem, ile w chwili rozpisania wyborów jest w kraju powiatów politycznych.

Artykuł II.

§§. 13, 27, 28, 29, 30, 31 i 32 Ordynacyi wyborczej sejmowej z dnia 20. września 1866 znoszą się w dotychczasowej osnowie i opiewać mają, jak następuje :

§. 13.

Wyborcy każdej Gminy wybierani będą (przy przestrzeganiu postanowień ustawy kr. z dnia 13. stycznia 1869, (Dz. ustaw i rozp. kr. Nr. 13.) o wykluczeniu od prawa wybierania i obieralności do Sejmu) przez wszystkich, w moc ordynacyi dla Gmin z dnia 12. Sierpnia 1866 r. z tytułu opłaty podatków uprawnionych do wybierania Rady gminnej. Ci z uprawnionych do wyboru Rady gminnej, którzy są wyborcami w klasie wielkich właścicieli gruntowych, lub w miastach, oraz zamieszkali na obszarach dworskich do Gminy niewcielonych, nie są prawyborcami w Gminie.

Wraz z wyborcami z tytułu opłaty podatków, głosują z równem prawem, jako wyborcy i ci, którzy bez względu na opłatę podatków, uprawnieni są do wybierania Rady gminnej w moc ordynacyi wyborczej dla Gmin z dnia 12 sierpnia 1866, jeżeli nie są wyłączeni od prawa wybierania na mocy ustawy kraj. z dnia 13. stycznia 1869.

§. 27.

Celem wyborów Posłów gmin miejskich winna Władza polityczna powiatowa czuwać nad tem, ażeby w każdej Gminie, w jej okręgu się znajdującej, utrzymywany był spis członków Gminy do

wyboru Rady gminnej uprawnionych, który najdalej w 8 dni po rozpisaniu wyborów przez rozporządzenie Namiestnika, ma być w kancelaryi gminnej wystawiony dla przejrzania przez członków gminy z prawem reklamacyi do 8 dni, o której w razie nieuwzględnienia tejsze przez Zwierzchność gminną, rozstrzygnąć ma władza polityczna powiatowa w ciągu trzech dni, a w dalszym toku Namiestnictwo.

§. 28.

Przełożony politycznej władzy powiatowej winien najdalej w 16 dni po rozpisaniu wyborów oznaczyć dzień, godzinę i miejsce do przeprowadzenia prawyborów w każdej gminie i termina te ogłosić plakatami, tak w gmachu politycznej władzy powiatowej jak i w każdej gminie wystawionymi, z wezwaniem, aby przełożeni Gmin o dostateczne oznajmienie prawyborów się starali.

Do przeprowadzenia i kierowania prawyborami może Władza polityczna powiatowa delegować jako komisarzy nie tylko urzędników sobie podległych, ale też jednego z członków rady gminnej.

§. 29.

Komisarz wyborczy, przybywszy na miejsce do przedsięwzięcia prawyborów przeznaczone zawezwie prawyborców do wyboru trzech członków do komisji wyborczej, którzy wraz z naczelnikiem gminy tworzą komisją wyborczą, pod kierunkiem komisarza rządowego.

Komisja wyborcza stwierdza w protokole wyborczym, że lista uprawnionych do głosowania została należycie sporządzona, w przepisany czas wyłożona i w danym razie sprostowana; że dzień wyborów był należycie ogłoszony i prawyborcy w odpowiedni sposób wezwani, poczem przystąpi do odbierania głosów z tem zastrzeżeniem, że żaden z członków komisji wyborczej do prawyborców w miejscu głosowania ani przemawiać, ani w inny sposób na nich wpływać nie może.

§. 30.

Wybór wyborców odbyć się ma pod nieważnością wyboru w dniu oznaczonym o godzinie ustanowionej i w miejscu zgromadzenia wskazanem, w obecności przynajmniej trzeciej części do wyboru uprawnionych, przy czem postanowienia następujących §§: 37., 38., 39., 41. aż do 45. włącznie w analogiczne wejść mają zastosowanie.

Każdy wyborca może albo wymienić tyle nazwisk, ile wyborców ma być wybranych, albo głosować kartką.

Do ważności wyboru potrzebna jest bezwzględna większość głosów.

Jeżeli takowa w pierwszym głosowaniu nie będzie osiągnięta należy dalej postępować wedle §§: 46., 47. i 48.

§. 31.

Jeżeli komisya wyborcza jednogłośnie prawidłowość i legalność wyboru wyborców stwierdzi i podpisze akt przeprowadzonego wyboru, winna władza polityczna powiatowa wpisać wybranych do listy wyborców całego politycznego powiatu, mającej się sporządzić w dwóch egzemplarzach, z których jeden w stosownem miejscu dla publicznego przejrzania winien być wyłożony.

Jeżeli komisya wyborcza nielegalność przeprowadzenia wyboru wytknie, lub dwu z jej członków uzasadniony przeciw prawyborom zarzut podniesie, winien Naczelnik powiatu natychmiast nowy wybór z wyszczególnieniem powodów zarządzić.

§. 32.

Gdy po odbytych wyborze wyborców we wszystkich gminach miejskich powiatów, lista wyborców uzupełnioną została, Naczelnik powiatowy polityczny wystawić ma i przesłać za recepisem wyborcom karty legitymacyjne, zawierające bieżący numer listy powiatowej, wyborcy nazwisko i miejsce zamieszkania, tudzież miejsce, dzień i godzinę wyboru Posła na Sejm krajowy.

Listy wyborców tych powiatów, których miejsce urzędowe nie jest oraz miejscem wyboru, przesłane być mają wraz z aktami wyborczymi Naczelnikowi politycznego urzędu powiatowego w siedzisku miejsca wyborczego, przeznaczonego dla okręgu wyborczego, od którego też celem wypełnienia kart legitymacyjnych zasiągnięte być mają dalsze informacje co do miejsca, dnia i godziny czynności wyborczej.

Artykuł III.

§. 34. Ordynacyi wyborczej al. 1. w brzmieniu obecnem się znosi, a brzmieć ma, jak następuje.

§. 34. Wybór posła odbywa się publicznie, a kierunek aktu wyborczego, w każdym ciele wyborczem przedsiębrać się mającego w obecności komisarza cesarskiego, poruczoną będzie komisji wyborczej z ciała wyborczego utworzonej.

Komisarzowi cesarskiemu nie wolno przy akcie wyborczym rozwijać siły zbrojnej, ani jej do otoczenia lub zamykania czy to lokalu wyborczego, czy miejsca wyboru używać. W wypadkach nadzwyczajnych komisarz tylko za przyzwoleniem jednogłośnie komisji wyborczej może użyć wojska czy żandarmeryi lub policji.

Komisye wyborcze składać się mają :

Uzasadnienie wniosku.

Na pierwszej sesji pierwszego sejmiku galicyjskiego w r. 1861. poseł Smarzewski, jako sprawozdawca komisji sprawdzającej wybory — powiedział na 3 pos. sejmiku 19 Kwietnia te słowa: »Zaletą każdej ustawy jest, aby co do treści była sprawiedliwą, i do celu prowadzącą, a co do formy, aby była jasną i niedwuznaczną i dała się w każdym wypadku zastosować. Co do formy trudno ustawie wyborczej te zalety, przyznać, ponieważ przy bliższem w niej rozpatrzeniu się jest bardzo wiele niedokładności, bardzo wiele dwuznaczności, które wymagają wyjaśnienia«.

Ten sam poseł Smarzewski na posiedzeniu 8-mem sejmowem dnia 25. Kwietnia, uzasadniając wniosek reformy ustawy wyborczej te pamiętne wyrzekł słowa: »Statut normując udział gmin wiejskich w sprawie wyborów wykluczył $\frac{1}{3}$ obywateli i przypuścił tylko $\frac{2}{3}$ części członków gmin wiejskich najwyżej opodatkowanych. Kto zna stosunki naszych gromad, tego boleśnie musiało to dotknąć; u nas wszyscy gospodarze bez wyjątku stanowią gromadę; u nas gromada podzielić się nie da podług wysokości podatków; naszą gromadę tę tak ściśle spojona jednostkę społeczną dzielić może chyba taki prawodawca, który jej natury nie zna który w niej nie żył, jej nigdy nie widział, o niej wyobrażenia nie ma.

Skoro przed 30 laty tak sądził o potrzebie reformy ustawy wyborczej, poseł Smarzewski z pewnością należący do szlachty, to czas najwyższy wykonać obecnie to, czego szlachta sama domagała się od rządu w r. 1861.
